

СТАНОВИЩЕ

по конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент”
в направление 2.1. Филология /Български език – съвременен български език/
обявен в ДВ, бр. 83 от 17.10.2017 г.

с кандидат гл. ас. д-р Стефанка Боянова Абазова

Член на научното жури: проф. д-р Петя Начева Осенова,
СУ „Св. Кл. Охридски”, Факултет по славянски филологии, Катедра по български език

Гл. ас. д-р Стефанка Боянова Абазова завършва специалността „Българска филология” в СУ „Св. Климент Охридски“ през 1981 г. с дипломна работа на тема „Темпоралната система на българския и на френския език в съпоставителен план“ с научен ръководител - доц. Георги Герджиков. От 1986 г. работи в Катедрата по български език, ФСФ, СУ „Св. Кл. Охридски”. През 2014 г. д-р Абазова получава образователната и научна степен „доктор” с тема на дисертацията си: „Езикови нагласи към жаргонизми, вулгаризми и професионална лексика“.

Д-р Абазова има богат преподавателски опит и е активна в научната дейност. Тя е водила упражнения по съвременен български език (морфология, лексикология и др.) и понастоящем чете лекции във ФКНФ. Научните ѝ интереси са в областта на социолингвистиката, социалната психология на езика, морфологията и лексикологията. Ръководила е два проекта по НИС в СУ „Св. Кл. Охридски”. Член е на Съюза на учените в България и на Международното социолингвистично дружество. Владее английски, френски, руски и гръцки език.

За конкурса д-р Абазова е представила една монография и десет на брой статии. Също така е представена справка за цитирания във вторични литературни източници (11), както и в Гугъл Наука (5) и такива, които са открити по традиционен начин (12).

Монографията *Аорист и имперфект в българския език днес* (143 стр.) е структурирана в три глави, като има уводна и заключителна част. Цитираната литература включва около 70 заглавия.

Ще започна с това, че темата за конкуренцията между аорист и имперфект в определени съчетания с категорията вид е много важна за съвременната българска лингвистика и за първи път се разглежда задълбочено в представения труд. Авторката разглежда заместването на очакван имперфект с аорист и на очакван аорист с имперфект, като освен вида се взимат предвид категориите лице и число. Тя стига до извода, че има тенденция към заличаване на темпоралните разлики и към образуването на един претерит в нашия език. Убедително са коментирани и възможните причини за подобна тенденция.

Монографията е написана на висок научен, но същевременно и достъпен за по-широк кръг читатели език. Изложението е отлично структурирано логически и добре илюстрирано с подходящи примери. Авторката е направила отличен подбор на изречения за анализ от форумите и след това – за целите на анкетата.

В уводната част на монографията са зададени обектът, предметът, целите и задачите на изследването. Употребите на замяна на едно очаквано време с друго са изследвани основно в интернет общуването като модели и след това – за проследяване на

тенденциите - с анкети сред младите хора-респонденти. Тук имам малка бележка: вместо бъдеще време (напр. „ще бъдат представени“) да се използва сегашно в описанието на структурата на текста („са представени“). Това се отнася и за следващите части.

Първа глава изследва взаимодействието между вид и време в българския език. Тя въвежда в проблематиката чрез представяне на понятията облигаторност и регулярност при граматическите значения. След това са разгледани двата подхода към категорията вид заедно с техните застъпници-езиковеди: лексикално граматичен (видовата двойка като различни лексеми) и граматичен (видовата двойка като форми на една лексема). Авторката се придържа към концепцията на Г. Герджиков, според която всяка голяма промяна в езиковата система се дължи на промени в плана на съдържанието. Времената аорист и имперфект са разгледани първо в исторически план, а след това – в съвременен. Този подход засилва обяснителната сила на текста. Дискутиран е въпросът за характера на разликата между аорист и имперфект – видова или темпорална. Авторката възприема позицията, че отношението между двете времена е темпорално, като те не са точно в опозиция, защото принадлежат към различни видове отношения.

Втора глава разглежда употребите на имперфекта и аориста, когато са очаквани в типични за тях контексти. Авторката съзнателно избира да работи с предимно с глаголи, при които основата за образуване на двете времена е различна. Първо е представено значението на имперфекта, както и неговите типични контексти на употреба. След това са разгледани случаите на замяна на очаквания имперфект с аористни форми при свършени и при първични несвършени глаголи. Това е направено с подбрани изречения от различни интернет форуми. По подобен начин е представен и аористът. Тук ще посоча, че за мен примери за продължителност с изрази от типа ‘два часа’ в (17), (18), (19) са приемливи, докато примери за определенократна повторителност от типа ‘няколко пъти’ – примери (27) и (29) са изцяло неграматични. Това означава, че при очакването за използване на даденото време в определен контекст също има степени на приемливост, т.е. вариация. Монографията е ценна и с това, че задава именно тази вариативност. Прави се извод, че се наблюдава ясна тенденция за смесване на тези две минали времена. Представените подробни анализи на отделните изречения са релевантни и точни.

Трета глава е посветена на експерименталното проучване на въпроса за смесването на аорист и имперфект чрез анкети с млади хора (100 студенти и 64 ученици) в София. Представен е въпросникът и е мотивирано съдържанието му. Изборите при очакван имперфект с повторително и актуално значение при първичен несвършен вид в 1 л. ед. и мн. ч. и в 3 л. ед. ч. показват, че при 3 л. ед. ч. очакваната форма се реализира с много висок процент. При очакван имперфект на глагол от свършен вид се наблюдава по-голямо разсейване в отговорите, както и засилена проява на стратегията за смяна на вида. При очакван аорист от несвършен вид при 3 л. ед. ч. най-голямо разколебаване се наблюдава при 3. спрежение. Резултатите са представени чрез графики и анализи. В тази част ясно са открити: влиянието на честотата на употреба на самия избран глагол в определени негови форми и на категориите лице и число. Посочени са тенденциите на смесване на употребите на двете разглеждани времена.

Наблюденията на авторката се припокриват до голяма степен с моите наблюдения за употребата на аорист и имперфект при преподаването на морфология на студенти филолози и нефилолози. Имперфектът при глаголи от св.в. в 1. и 2. спрежение и особено за 1 л. редовно се подменя с аориста на глагола, с формата на глагола от несв. в. или директно с друго време, като студентите твърдят, че имперфектната форма (напр. *дойдех*) не съществува или е неграматична. Д-р Абазова е успяла да систематизира и обясни този

феномен в по-широкия контекст на употребата на двете времена и тяхната (квази)конкуренция.

Прави впечатление, че представените за конкурса публикации покриват широк диапазон от тематики, свързани със съвременния български език. Немалко от тях са със съпоставителен характер. Бих искала да отбележа и умението на д-р Абазова да работи успешно освен на теоретично равнище, и на приложно-експериментално, прилагайки количествени методики от интердисциплинарен характер. Така например, някои от публикациите са свързани с проблематиката на монографията. Това са: *Аорист в българския и в гръцкия език* и *За някои актуални тенденции в употребата на имперфекта*. Статии, свързани с актуални проблеми на езиковата култура, са следните: *За деепричастието и регламентиращите употребата му правила* и *Употреба на главна и малка буква и членуване на несъщински собствени имена*. По отношение на преподаването на български език като чужд д-р Абазова има следните публикации: *Един гръцко-български паралел (предикати със задължително допълнение)* и *Семантика и прагматика на идвам, отивам и ходя*. Не на последно място трябва да отбележа приносите на д-р Абазова в областта на социолингвистиката и социалната психология. В тези интердисциплинарни направления представените публикации са следните: *Обръщенията на интимните партньори един към друг при неформално общуване*, *Нагласи към форми от типа есентъ, радостъ, Съпоставително изследване на езиковите атитюди на Балканите (пилотно проучване)* и *Балкански езикови атитюди*.

Смятам, че впечатляващият преподавателски опит и подчертано приносният научен и научноприложен характер на изследванията на д-р Абазова я открояват като изследовател, който намира неизучени полета в българската лингвистика, като съумява да ги изследва чрез подходящата теоретична рамка и подходящата методика.

Въз основа на казаното дотук давам висока оценка на научната и преподавателската дейност на д-р Абазова, като препоръчвам убедено на уважаемото научно жури тя да заеме академичната длъжност „доцент“ по направление 2.1. Филология /Български език – съвременен български език/.

25.02.2018 г.

Член на журито: